

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.411.013.03.2022

Pan
Sebastian Szwedziński
Dyrektor Zakładu Poprawczego
w Grodzisku Wielkopolskim
ul. Bukowska 18
62-065 Grodzisk Wlkp.

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/011 Opieka zdrowotna na terenie województwa wielkopolskiego nad młodzieżą, wobec której zastosowano środki wychowawcze lub poprawcze

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zakład Poprawczy w Grodzisku Wielkopolskim, ul. Bukowska 18, 62-065, Grodzisk Wlkp. (dalej: „Zakład”, „Placówka” lub „ZP”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sebastian Szwedziński - Dyrektor Zakładu od 1 stycznia 2019 r. (dalej: Dyrektor).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja warunków dla zapewnienia nieletnim opieki zdrowotnej. 2. Zapewnienie nieletnim opieki zdrowotnej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2022 (z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie) ¹ .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Paweł Siuda, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/199/2022 z 8 grudnia 2022 r. (akta kontroli str. 1)

¹ Dalej zwany okresem objętym kontrolą.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2019-2022 nieletnim przebywającym w Zakładzie Poprawczym w Grodzisku Wielkopolskim zapewniano dostęp do świadczeń zdrowotnych udzielanych zarówno w placówce jak i w zewnętrznych podmiotach leczniczych. Warunki do udzielania świadczeń opieki zdrowotnej na terenie Zakładu zapewniono poprzez zawarcie odpowiednich umów z lekarzem, pielęgniarką, lekarzem psychiatrą i lekarzem dentystą oraz wydzielenie pomieszczeń przeznaczonych do udzielania tych świadczeń. Jednak wyposażenie gabinetu pielęgniarskiego nie było kompletne, a zestaw przeciwwstrząsowy nie zawierał wszystkich niezbędnych komponentów.

Sposób zorganizowania opieki zdrowotnej zapewniał nieletnim dostęp do pomocy medycznej we wszystkie dni tygodnia, adekwatnie do zgłaszanych i diagnozowanych potrzeb, w tym do świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu leczenia stomatologicznego oraz do świadczeń udzielanych przez lekarzy specjalistów, jak również do szczepień przeciwko COVID-19. W Zakładzie podejmowano również działania propagujące wśród nieletnich działania prozdrowotne oraz profilaktyki zdrowia.

NIK podkreśla jednak, że nieletni nie byli objęci programem obowiązkowych szczepień ochronnych (wykonywanych w 19 roku życia przeciwko tężcowi i błonicy), a Zakład nie podejmował usystematyzowanych działań zmierzających do ustalenia, czy nieletni przybywający do niego powinni zostać skierowani do ewentualnego uzupełnienia szczepień.

Nieokreślenie w Regulaminie Zakładu, organizacji i zasad funkcjonowania działu opieki medycznej oraz zakresu przypisanych pracownikom tego działu zadań, ich uprawnień oraz obowiązków, nie sprzyjało właściwej realizacji zadań związanych z zapewnieniem nieletnim opieki zdrowotnej. Natomiast niewprowadzenie jednolitych zasad identyfikowania i monitorowania potrzeb zdrowotnych nieletnich zwiększało prawdopodobieństwo nieobjęcia wszystkich dziewiętnastolatków obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi.

Ponadto w toku kontroli stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- nierealizowaniu obowiązku niezwłocznego przeprowadzenia badań lekarskich po przyjęciu nieletniego do Zakładu,
- nieprzeprowadzaniu wymaganych okresowych badań profilaktycznych oraz braku działań na rzecz objęcia nieletnich szczepieniami obowiązkowymi,
- niepodjęciu działań zmierzających do wprowadzenia w regulaminie organizacyjnym Zakładu zmian wynikających z wejścia w życie 112 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich⁴, poprzez uzupełnienie katalogu praw nieletnich,
- niezapewnieniu spójności uregulowań wewnętrznych w zakresie wymogów dotyczących składu osobowego zespołu doprowadzającego nieletnich na konsultacje specjalistyczne poza Zakładem,
- niekompletności zestawu przeciwwstrząsowego oraz przechowywania w nim produktu leczniczego (adrenalinum), którego termin ważności upłynął. W związku z zagrożeniem związanym z ww. produktem leczniczym kontroler zawiadomił w trybie art. 51 ustawy o NIK Dyrektora o potrzebie usunięcia zagrożenia. W toku kontroli Dyrektor zapewnił doprowadzenie do kompletności zestawu przeciwwstrząsowego.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 1700, dalej ustawa o resocjalizacji nieletnich.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja warunków dla zapewnienia nieletnim opieki zdrowotnej

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą, w Zakładzie w celu zabezpieczenia dostępu do świadczeń zdrowotnych nieletnich, zawierane były umowy cywilnoprawne z pielęgniarkami, lekarzem psychiatrą⁶. W ramach umowy z placówką medyczną, nieletni mieli zapewniony dostęp do świadczeń: lekarza rodzinnego, lekarzy specjalistów (w tym na terenie ZP: laryngolog, dermatolog, neurolog, psycholog i ortopeda), stomatologa oraz badań specjalistycznych. Zawarte umowy gwarantowały dostęp do opieki lekarza POZ w dniu zgłoszenia lub w dniu następnym, a do pozostałych świadczeń zdrowotnych na zasadach dostępnych dla ogółu ubezpieczonych.

W roku 2019 i 2021, w 2020 (do 30 maja) i 2022 (do 30 czerwca) świadczenia pielęgniarskie w Zakładzie realizowały dwie pielęgniarki. W okresie od 1 czerwca do 31 grudnia 2020 r. - trzy, a od 1 lipca 2022 r. do dnia zakończenia kontroli, jedna pielęgniarka. Minimalny wymiar czasu pracy⁷ w kontrolowanym okresie wynosił cztery godziny tygodniowo. Dyrektor w marcu 2020 r. prowadził rekrutację na stanowisko pielęgniarki (jeden etat). Te działania, jak i wcześniej prowadzone analogiczne działania w marcu 2018 r., nie zakończyły się pozyskaniem pielęgniarki na umowę o pracę. W okresie objętym kontrolą Dyrektor, w celu pozyskania pielęgniarki do ZP, wielokrotnie prowadził rozmowy z pielęgniarkami zatrudnionymi na podstawie umów cywilnoprawnych oraz z podmiotami świadczącymi usługi medyczne dla ZP.

(akta kontroli str. 16-243, 485-502)

1.2. Placówka w latach 2019-2022 posiadała 12 miejsc⁸. Do ZP przyjętych w poszczególnych latach okresu 2019-2022 zostało odpowiednio pięciu, dwóch, ośmiu i pięciu nieletnich (w tym okresie żaden nieletni nie był przenoszony do innego zakładu poprawczego). W poszczególnych latach okresu 2019-2022 w ZP przebywało łącznie 13, dziewięciu, 11 i 13 nieletnich. Z przebywających w Zakładzie nieletnich w latach 2020 i 2022 odpowiednio jeden i dwóch było obciążonych niepełnosprawnością intelektualną. Spośród nieletnich przebywających w ZP, w okresie objętym kontrolą NIK, dwóch (obu przebywający w 2022 r.) chorowało przewlekłe (jeden - niedoczynność tarczycy, kolejny - nadciśnienie tętnicze), a kolejnych dwóch (również w 2022 r.) wymagało specjalistycznej opieki zdrowotnej z uwagi na wady wzroku.

(akta kontroli str. 503, 504)

1.3. Regulamin organizacyjny Placówki oraz obowiązujące na jego podstawie procedury wewnętrzne regulowały m.in. kwestie powiązane z opieką zdrowotną. Struktura organizacyjna i zadania Placówki zostały ujęte w regulaminie organizacyjnym ZP⁹.

W uregulowaniach dotyczących praw nieletnich, zamieszczonych w RO, wskazano m.in. że przebywający w ZP ma dostęp do świadczeń zdrowotnych i rehabilitacyjnych.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Umowa od 9 kwietnia 2019 r. do dnia zakończenia kontroli.

⁷ Wymiar czasu pracy pielęgniarek wynikał z grafiku miesięcznego, sporządzanego przez pielęgniarkę, który był zatwierdzany przez Dyrektora.

⁸ Zgodnie z liczbą miejsc w Zakładzie określoną na lata szkolne 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022 określoną w arkuszu organizacji pracy przesyłanym przez Departament Spraw Rodzinnych i Nieletnich Ministerstwa Sprawiedliwości.

⁹ Dalej zwany: RO.

Organizacja i funkcjonowanie komórek organizacyjnych placówki odpowiedzialnych za realizację zadań związanych z opieką zdrowotną nad nieletnimi nie została szczegółowo uregulowana. W dziale IX RO odnotowano m.in., że:

- nieletniemu zapewnia się opiekę medyczną, a zadania w tym zakresie realizują pracownicy służby zdrowia zatrudnieni w placówce na podstawie umowy o pracę lub posiadający aktualne umowy cywilnoprawne;

- ZP posiada zabiegowy gabinet lekarski oraz gabinet dentystyczny,

- Zakład posiada izbę chorych, będącą pomieszczeniem monitorowanym, zlokalizowanym poza obrębem szkoły i internatu, z którym sąsiaduje niemonitorowana toaleta wyłącznie do użytku nieletnich umieszczonych w tej izbie. Uregulowano, również zasady umieszczania i pobytu nieletnich w ww. izbie.

W ww. dziale RO odnotowano, że pomoc medyczna dla nieletnich jest udzielana na zasadach ogólnych obowiązujących wszystkich ubezpieczonych w ramach NFZ.

Określono też ramowe zasady dostępności pomocy medycznej w ZP, zgodnie z którymi specjalistyczne zabiegi winny być dokonywane przez lekarzy świadczących usługi w ZP lub innych lekarzy wezwanych do udzielenia pomocy nieletniemu. Pomoc powinna być udzielana w systemie ambulatoryjnej opieki medycznej – nieletni zgłaszający się na wizytę do lekarza lub pielęgniarki doprowadzany winien być na nią w asyście strażnika. Pracownicy ZP zobowiązani byli o zgłoszonej potrzebie dotyczącej zdrowia poinformować pielęgniarkę oraz swoich przełożonych. Wskazano, że nieletnim zapewnia się specjalistyczną opiekę lekarską i rehabilitacyjną w placówkach poza ZP. Według RO pielęgniarka dokonywać powinna planowych badań podstawowych oraz rutynowych zabiegów medycznych w godzinach swojej pracy. Każde uszkodzenie ciała nieletniego oceniać powinien pielęgniarka lub lekarz. W sytuacjach nagłych, zwłaszcza wymagających interwencji specjalistycznej lekarza, pracownik pedagogiczny sprawujący opiekę nad nieletnim, był zobowiązany wezwać pogotowie ratunkowe. Przeszkoleni pracownicy ZP zobowiązani byli udzielić nieletniemu pierwszej pomocy przedmedycznej w sytuacji zagrożenia życia.

Uregulowano również zasady doprowadzenia nieletnich do lekarza poza Zakładem. Wskazano w tym zakresie, w § 22 pkt. 7 lit. f, że jeśli stan zdrowia nieletniego tego wymaga, będzie on przewieziony do ww. placówek, zakładowym środkiem transportu, pod opieką pielęgniarki lub wyznaczonego pracownika ZP oraz strażników.

(akta kontroli str. 7, 247-331)

Zgodnie z § 37 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie funkcjonowania okręgowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich¹⁰, a wcześniej w myśl, obowiązującego do 31 sierpnia 2022 r., § 15 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich¹¹, regulamin określa m.in. organizację i funkcjonowanie (...) innych działów realizujących zadania zakładu. W RO nie określono organizacji i zasad funkcjonowania w odniesieniu do działu opieki medycznej. W treści Regulaminu nie ustalono organizacji pracy, tj. zasad i celów funkcjonowania tego działu, zakresu przypisanych działań, uprawnień oraz obowiązków pracowników danego działu.

Zdaniem NIK uregulowanie kwestii, o których mowa wyżej przyczyniłoby się do zminimalizowania ryzyka niewłaściwej realizacji zadań związanych z zapewnieniem nieletnim dostępu do świadczeń zdrowotnych (art. 89 ust. 2 ustawy o resocjalizacji nieletnich, a do 31 sierpnia 2022 r. art. 66 § 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich¹²), tym bardziej, że w toku niniejszej kontroli

¹⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 1897.

¹¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 487.

¹² Dz. U. z 2018 r. poz. 969, ze zm.

stwierdzono przypadki nieprzeprowadzania badań lekarskich niezwłocznie po przyjęciu nieletniego, a także nierzetelnego prowadzenia dokumentacji nieletnich przez pracowników medycznych – co zostało opisane szerzej w obszarze drugim niniejszego wystąpienia.

Sposób przyjmowania i rozpatrywania skarg od nieletnich (ich rodziców/opiekunów prawnych) opisany został w procedurze składania skarg, próśb i wniosków przez nieletnich w Zakładzie¹³.

(akta kontroli str. 8, 244-246)

Nieletni lub inne osoby w związku z pobytem nieletnich w ZP w okresie objętym kontrolą, nie składali zażaleń, próśb, skarg lub wniosków dotyczących organizacji opieki zdrowotnej dla nieletnich w Zakładzie.

(akta kontroli str. 521-522)

Nieletnim zapewniono możliwość zapoznania się z treścią uregulowań wewnętrznych odnoszących się do ich praw i organizacji Zakładu, poprzez przekazanie informacji podczas przyjęcia do ZP (potwierdzone podpisem nieletniego) oraz poprzez wywieszenie ich w pomieszczeniach grup wychowawczych. Ponadto, Dyrektor ZP wskazał, że informacje na ten temat omawiane były podczas cotygodniowych zebrań w grupach wychowawczych.

(akta kontroli str. 7)

Dyrektor wyjaśnił, że o uprawnieniu wynikającym z treści z art. 112 ust. 3 ustawy o resocjalizacji nieletnich dotyczącym możliwości korzystania z usług opieki zdrowotnej realizowanych przez wybrany przez nieletniego lub upoważnione osoby podmiot leczniczy, informował wszystkich wychowanków osobiście podczas rozmów. Wskazał przy tym, że dowodem na to jest fakt, że jeden z wychowanków korzysta z wybranego przez siebie lekarza.

(akta kontroli str. 555, 556)

Według stanu na 14 lutego 2023 r. katalog praw nieletnich określony w RO, nie został uzupełniony o wprowadzone od 1 września 2022 r. uprawnienie wynikające z art. 112 ust. 3 ustawy o resocjalizacji nieletnich. Niepodjęcie działań zmierzających do dostosowania RO w ww. obszarze do zmian wprowadzonych ww. ustawą, zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Dyrektor poinformował, że regulamin ZP z 2020 r. opracowany został na podstawie wytycznych oraz szablonu przygotowanego i przesłanego jako obowiązujący wzór, przez Departament Spraw Rodzinnych i Nieletnich Ministerstwa Sprawiedliwości. W związku z nową ustawą o resocjalizacji nieletnich wskazał, że oczywistą stała się konieczność dostosowania całości dokumentacji funkcjonującej w Zakładzie do nowych przepisów. Pomimo upływu kilku miesięcy wzór regulaminu nie został przesłany do zakładów. Dyrektor wskazał, że nie posiada wiedzy, czy i kiedy wzór taki ewentualnie zostanie opracowany i mając na uwadze powyższe, podjął decyzję o niezwłocznym znowelizowaniu RO ZP, w którym zostaną zawarte zapisy nowej ustawy.

(akta kontroli str. 552)

Zasady transportu nieletnich na zabiegi medyczne oraz do lekarzy zawarto w planie ochronnym Zakładu (w instrukcji nr III w planie z 2019 r. oraz w instrukcji nr IV w planie z 2023 r.). W planie wskazano m.in., że:

- doprowadzanie nieletnich na zabiegi medyczne i do lekarzy specjalistów poza terenem Zakładu było dozorowane i odbywać się mogło za zgodą Dyrektora na podstawie skierowania lekarza, lub w przypadkach bezpośredniego zagrożenia życia nieletniego, bez skierowania za zgodą dyrektora lub zastępującego go pracownika,

¹³ Wprowadzona przez Dyrektora ZP 19 lutego 2020 r.

- w skład zespołu doprowadzającego nieletniego na specjalistyczne badania, konsultacje, zabiegi medyczne poza Zakładem, ustalanego przez dyrektora lub upoważnionego pracownika wchodzić mogli: pracownik działu służby zdrowia, pracownik ochrony (strażnik), pracownik pedagogiczny¹⁴.

Stwierdzono w tym zakresie nieprawidłowość polegającą na braku spójności pomiędzy wymogami dotyczącymi składu osobowego zespołu doprowadzającego nieletnich na konsultacje specjalistyczne poza Zakładem określonymi w rozdziale „Opieka Zdrowotna” RO (§ 22 pkt.7 lit. f), a ww. wymogami określonymi w planie ochronnym Zakładu, co opisano także w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 10, 283, 324, 351, 352, 404, 405)

Dyrektor w złożonym wyjaśnieniu potwierdził, że w aktualnych dokumentach (RO i planie ochronnym) występują rozbieżności w ww. kwestii i zadeklarował, że oba dokumenty w tym obszarze zostaną ujednoczone.

NIK wskazuje, że obowiązek zapewnienia spójności dokumentacji systemu kontroli zarządczej wynika wprost z pkt. C „Mechanizmy kontroli” pkt 10 komunikatu Ministra Finansów dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych¹, który stanowi, że procedury wewnętrzne, instrukcje, wytyczne (...) stanowią dokumentację systemu kontroli zarządczej, która powinna być spójna i dostępna dla wszystkich osób, dla których jest niezbędna.

(akta kontroli str. 559, 560)

Zasady informowania kadry placówki, w tym personelu medycznego, o zgłaszanych przez nieletnich potrzebach wizyt u lekarza, opisane zostały w RO (rozdział IX §22). O konieczności kontaktu z lekarzem nieletni w pierwszej kolejności zawiadamia pracownika pedagogicznego, z którym aktualnie przebywa. Dalej informacja przekazywana jest do personelu medycznego, a w przypadku jego nieobecności, bezpośrednio do dyrektora ZP lub osoby go zastępującej. Po zidentyfikowaniu potrzeb, nieletni umawiany jest na wizytę (przez personel medyczny lub sekretariat dyrektora ZP) w możliwie najkrótszym czasie. W przypadkach nagłych, nieprzewidywalnych nieletni dowożeni są na SOR, a w skrajnych przypadkach natychmiast wzywane jest pogotowie ratunkowe.

(akta kontroli str. 9)

Zakład nie posiadał sformalizowanych regulacji wewnętrznych określających w jaki sposób mają być rejestrowane zgłoszenia dotyczące konieczności otrzymania świadczeń opieki zdrowotnej, w tym przypadków odmowy ich udzielenia. Rejestrowania zgłoszeń dotyczących konieczności świadczenia pomocy medycznej dokonywano w dokumentacji dotyczącej zdrowia. Jak podał Dyrektor, nie odnotowano sytuacji, w której doszłoby do odmowy udzielenia pomocy medycznej.

(akta kontroli str. 9)

NIK wskazuje, że pomocne w zapobieganiu niewłaściwej realizacji zadań związanych z opieką zdrowotną nad nieletnimi (przypadki opisane w punkcie drugim wystąpienia) byłoby zdiagnozowanie skali zapotrzebowania na świadczenia opieki zdrowotnej oraz na wsparcie w zakresie profilaktyki zdrowia.

Zasady identyfikowania i monitorowania potrzeb nieletnich w zakresie opieki zdrowotnej oraz udzielania im świadczeń nie zostały unormowane w procedurach obowiązujących w Zakładzie.

(akta kontroli str. 9, 247-331, 466-480)

¹⁴ Plan ochronny z 2019 r. pkt. III ppkt. 2.6; Plan ochronny z 2023 r. pkt. IV ppkt. 5.6.

Dyrektor wyjaśnił, że nieletni przebywający w placówce podlegają monitorowaniu stanu ich zdrowia permanentnie przez wszystkich pracowników ZP. W szczególności monitoring prowadzony jest przez pracowników pedagogicznych spędzających najwięcej czasu z podopiecznymi oraz personel medyczny. W przypadku potrzeb, nieletni zgłaszają je wychowawcy/nauczycielowi, co umożliwia natychmiastową reakcję, lub bezpośrednio personelowi medycznemu. Informacja o ewentualnych potrzebach przekazywana jest dyrektorowi ZP lub osobie go zastępującej. Każdy z nieletnich podlega badaniom okresowym pod kątem przyuczenia do zawodu/nauki zawodu. Badaniami tymi objęci są także nieletni pozaszkolni. Dyrektor wyjaśnił, że monitorowanie udzielania nieletnim świadczeń zdrowotnych odbywa się poprzez każdorazowy, bezpośredni kontakt dyrektora ZP lub osobę go zastępującą z lekarzem wykonującym świadczenie, poprzez cykliczne rozmowy z personelem medycznym na temat stanu zdrowia poszczególnych nieletnich oraz rozmowy z samymi nieletnimi.

(akta kontroli str. 8-9)

1.4. Dla zapewnienia realizacji zadań w zakresie opieki zdrowotnej w Zakładzie funkcjonowały: izba chorych oraz ambulatorium, w skład którego wchodziły gabinety: lekarski, stomatologiczny i pielęgniarski. Do wyżej wskazanych pomieszczeń prowadziły schody, a dojście do nich było zabezpieczone przed nieuprawnionym dostępem. Pomieszczenia Izby chorych obejmowały monitorowany pokój dla nieletnich oraz toaletę. Stan sanitarny pomieszczeń poddanych oględzinom świadczył o przestrzeganiu norm higienicznych. Wyposażenie gabinetu stomatologicznego oraz gabinetu lekarskiego było adekwatne do zakresu udzielanych w nich świadczeń opieki zdrowotnej.

Gabinet pielęgniarki nie był wyposażony w: parawan, tablice Ishihary do badania widzenia barwnego, tablice - siatki centylowe wzrostu i masy ciała oraz pomocy do wykonywania testów przesiewowych i interpretacji ich wyników, co naruszało wymogi wyposażenia gabinetu pielęgniarki szkolnej określone w załączniku nr 4 cz. III pkt 4 ppkt 2 lit.: f, j, k rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej¹⁵. Braki w wyposażeniu gabinetu pielęgniarki zostały opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 524-530)

Dyrektor wyjaśnił, że w ambulatorium, z racji iż składa się ono trzech niezależnych pomieszczeń, uznano iż parawan jest zbędny. W zakresie pozostałego brakującego wyposażenia wskazał, że badania do wykonywania których się je wykorzystuje, generalnie odbywają się poza ZP. Poinformował, że wobec istnienia wymogu posiadania ww. urządzeń, podjął decyzję o ich niezwłocznym zakupie. Wg stanu na 20 lutego 2023 r. zakupiono tablice Ishihary, zakup tablic - siatek centylowych wzrostu i masy ciała oraz pomocy do wykonywania testów przesiewowych i interpretacji ich wyników był w toku realizacji.

(akta kontroli str. 524-530, 557, 558)

W przechowywanym w ambulatorium zestawie przeciwwstrząsowym zawierającym: – płyny infuzyjne, wyroby medyczne/środki opatrunkowe, środki odkażające leki przeciwbólowe, znajdowała się przeterminowana, a w konsekwencji niezdatna do użytku adrenalina (w skutek przechowywania jej poza lodówką przez ponad sześć miesięcy)¹⁶.

W zestawie przeciwwstrząsowym brakowało Glucosum 20 % - roztwór do wstrzykiwań oraz Natrii chloridum + Kalii chloridum + Calcii chloridum dihydricum - (8,6 mg + 0,3 mg + 0,33 mg)/ml - roztwór do infuzji dożylnych, a także Adrenalinum 1 mg/ml lub 300 µg/0,3 ml lub 150 µg/0,3 ml lub 1 mg/10 ml - roztwór do wstrzykiwań

¹⁵ Dz. U z 2021 r. poz. 540, ze zm., dalej zwane rozporządzeniem w sprawie świadczeń gwarantowanych.

¹⁶ Lek miał datę przydatności 5/2024 – ale odnosiła się ona do produktu przechowywanego w lodówce. Jak wskazała p. pielęgniarka, ww. opakowanie znajdowało się poza lodówką od co najmniej sierpnia 2022 r. – dokładnej daty nie potrafiła skazać, a data wyjęcia z lodówki nie była oznaczona na opakowaniu.

z aktualną datą ważności, wymaganych na podstawie przepisów dotyczących wyposażenia gabinetu pielęgniarki szkolnej¹⁷ – tj: załącznika nr 4 cz. III pkt 4 ppkt 2a rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych w związku z § 2 i załącznikiem nr 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie wykazu produktów leczniczych, które mogą być doraźnie dostarczane w związku z udzielanym świadczeniem zdrowotnym, oraz wykazu produktów leczniczych wchodzących w skład zestawów przeciwwstrząsowych, ratujących życie¹⁸. Niezapewnienie kompletności zestawu przeciwwstrząsowego zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Wobec tego, że użycie przeterminowanego Adrenalinum 1 mg/ml mogło stworzyć zagrożenie dla życia lub zdrowia nieletnich, kontroler NIK na podstawie art. 51 ustawy o NIK, poinformował bezpośrednio po stwierdzeniu tego faktu (8 lutego 2023 r.), Dyrektora o konieczności niezwłocznego podjęcia działań zapobiegających ww. zagrożeniu, a następnie o potrzebie wskazania kontrolerowi NIK, kiedy i jaki był efekt tych działań.

Skład zestawu 17 lutego 2023 r. został uzupełniony o brakujące leki, w tym adrenalinę. Powodem braków w ww. zestawie, jak wskazał Dyrektor było nieużytkowanie go w przeszłości oraz problemy z zakupem leków wynikające z obowiązujących przepisów.

(akta kontroli str. 524-530, 557, 558)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niezapewnienie kompletności wyposażenia gabinetu pielęgniarki, w tym zestawu przeciwwstrząsowego zawierającego produkt leczniczy, dla którego upłynął termin ważności.

(akta kontroli str. 524-526, 557, 558)

2. Niepodjęcie działań zmierzających do wprowadzenia w RO Zakładu zmian w zakresie prawa wyboru przez nieletniego świadczeniodawcy opieki zdrowotnej wynikających z wejścia w życie w dniu 1 września 2022 r. ustawy o resocjalizacji nieletnich.

(akta kontroli str. 552, 555, 556)

3. Niezapewnienie spójności uregulowań wewnętrznych (RO i plan ochrony Zakładu) w zakresie wymogów dotyczących składu osobowego zespołu doprowadzającego nieletnich na konsultacje specjalistyczne poza Zakładem.

(akta kontroli str. 283, 324, 351, 352, 404, 405)

OCENA CZĄSTKOWA

W Zakładzie zorganizowano odpowiednie warunki dla zapewnienia nieletnim opieki zdrowotnej uwzględniającej ich potrzeby zdrowotne. W Zakładzie wydzielono pomieszczenia przeznaczone do udzielania świadczeń zdrowotnych. Nie zapewniono jednak w pełni prawidłowego wyposażenia gabinetu pielęgniarki, a także kompletności zestawu przeciwwstrząsowego, który został uzupełniony w toku kontroli.

Regulacje wewnętrzne dotyczące działalności Zakładu nie odnosiły się do organizacji i zasad funkcjonowania działu opieki medycznej oraz identyfikowania i monitorowania potrzeb zdrowotnych nieletnich, co nie sprzyjało zapewnieniu właściwej opieki zdrowotnej, w tym objęciu wszystkich dziewiętnastolatków obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi. Wystąpiła także niespójność uregulowań wewnętrznych w obszarze zasad doprowadzania nieletnich na konsultacje specjalistyczne poza Zakładem oraz nie podjęto działań w celu zaktualizowania RO po zmianach przepisów

¹⁷ W ZP, działającym m.in. na podstawie ustawy o systemie oświaty, funkcjonowały w okresie objętym kontrolą – szkoła podstawowa, gimnazjum oraz branżowa szkoła I stopnia.

¹⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1772.

dotyczących możliwości korzystania przez nieletniego ze świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych przez inny podmiot, niż wybrany przez Zakład.

OBSZAR

2. Zapewnienie nieletnim opieki zdrowotnej

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2020-2022 każdy z nieletnich korzystał ze świadczeń opieki zdrowotnej. W 2019 r. z ww. opieki nie korzystało trzech faktycznie przebywających w ZP.

W kolejnych latach okresu 2019-2022 odpowiednio: siedmiu, dziewięciu, 11 i 13 nieletnich korzystało w ZP ze świadczeń opieki zdrowotnej (badanie, porada lekarska/pielęgniarska), w tym odpowiednio: trzech, dwóch, dwóch i pięciu korzystało z świadczeń zdrowotnych poza Zakładem. Skorzystali oni z porady: lekarza rodzinnego w ZP oraz poza Zakładem, lekarza specjalisty w Zakładzie poza nim oraz lekarza stomatologa lub lekarza medycyny pracy.

(akta kontroli str. 551)

2.2. Wszyscy przebywający w Zakładzie w trakcie prowadzenia danego programu nieletni brali udział w programach edukacyjno-profilaktycznych dotyczących promocji zdrowia i dostępu do wybranych świadczeń opieki zdrowotnej, tj. w:

- ponad 80 zajęciach edukacyjnych i pogadankach z pielęgniarką pracującą w Zakładzie, m.in. nt. zachowań ograniczających szerzenie się pandemii SARS-Cov-2; profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych, tytoniu; przeciwdziałania zakażeniom HIV, HCV i innych chorób przenoszonych drogą płciową. Ww. działania prowadzone były w okresie od kwietnia 2020 r. do października 2022 r. Udostępniano nieletnim materiały edukacyjne, ulotki dostępne na stronach profesjonalnych instytucji i organizacji m.in. nt.: koronawirusa Sars-Cov-2, COVID-19 oraz szczepień; HIV/AIDS; zdrowego odżywiania; zdrowia psychicznego; uzależnień,
- ponad 180 działaniach, prowadzonych w okresie od czerwca 2019 r. do grudnia 2022 r., zachęcających do zdrowego stylu życia i podejmowania decyzji prozdrowotnych poprzez zwiększenie ich wiedzy nt. własnego ciała, wpływu sportu na zdrowie fizyczne oraz psychiczne, a także poprzez propagowanie zdrowych nawyków żywieniowych,
- prowadzonej w listopadzie 2022 r. kampanii związanej z profilaktyką przeciwnowotworową dotyczącej potencjalnych objawów związanych z rozwojem „męskich” nowotworów oraz diagnostyki i badań genetycznych dotyczących zwiększonej predyspozycji do zachorowania na raka jądra lub nowotwór prostaty - 100% (procentowa liczba nieletnich).

Ponadto z 30% nieletnich prowadzono rozmowy edukacyjne przed przepustką i urlopem na temat aktualnej sytuacji epidemiologicznej w kraju oraz obostrzeń i zaleceń GIS. Przed wyjściem z Zakładu nieletnich zaopatrywano w maseczki, rękawiczki i płyn do dezynfekcji. Okresowo w celu działań profilaktycznych przed przepustką/urlopem przeprowadzano wywiad epidemiologiczny w miejscu zamieszkania nieletniego.

W ramach promocji zdrowia zorganizowano dla nieletnich Zakładu konkursy:

- plastyczny, rozstrzygnięty w sierpniu 2021 r., dotyczący tematyki zdrowego trybu życia oraz walki z nałogiem tytoniowym, w którym wzięło udział 40% nieletnich;
- wiedzy dotyczący koronawirusa, rozstrzygnięty w listopadzie 2020 r., w którym wzięło udział 90% nieletnich;
- wiedzy o zdrowiu i sporcie, rozstrzygnięty w maju 2020 r., w którym wzięło udział 90% nieletnich;
- wiedzy o HIV/AIDS, rozstrzygnięty w grudniu 2019 r., w którym wzięło udział 90% nieletnich;

- plastyczny, rozstrzygnięty w listopadzie 2020 r., dotyczący profilaktyki przemocy werbalnej „Słowa ranią”, w którym wzięło udział 30% nieletnich.

Zorganizowano również corocznie w lipcu każdego roku okresu 2019-2022 turniej *Mistrz Kuchni*, w którym wzięli udział wszyscy nieletni.

Nieletni brali też udział w organizowanym w listopadzie 2022 r., konkursie plastycznym dla wychowanków schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych z całej Polski pt. „Bezpieczeństwo w dobie Covid”.

Dyrektor wskazał ponadto, że wszystkich nieletnich motywowano do uczestnictwa w aktywności fizycznej o charakterze rekreacyjnym i sportowym ze zrozumieniem jej znaczenia dla zdrowia poprzez prowadzenie zajęć wychowawczych oraz koła sportowego, a w ramach poszerzania wiedzy nt. zdrowego żywienia prowadzone jest koło kulinarne. Ponadto, nieletnich włączano do planowania wspólnych posiłków, tak aby mieli możliwość poznania się z zasadami zdrowego i wartościowego odżywiania. Podał również, że wszyscy nieletni informowani byli o możliwości korzystania z usług lekarza rodzinnego i stomatologa w ramach profilaktyki zdrowotnej.

(akta kontroli str. 531-548)

2.3. Szczegółową analizą objęto dokumentację dotyczącą zapewnienia 20 nieletnim dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej w latach 2019-2022. Nieletni podczas pobytu objęci byli opieką lekarską i pielęgniarską. W odniesieniu do każdego z nich odnotowywano dane o stanie zdrowia w trakcie pobytu w Zakładzie, w tym o konsultacjach specjalistycznych, diagnostyce oraz przebiegu leczenia prowadzonego w Zakładzie. W sytuacji pogorszenia stanu zdrowia lub zachorowania nieletnim udzielane były świadczenia na miejscu lub poza terenem Zakładu, np. w formie pomocy doraźnej w szpitalnym oddziale ratunkowym lub poprzez udzielenie porad lekarza specjalisty. 13 osób wymagało skorzystania ze świadczeń udzielanych przez lekarza specjalistę poza Zakładem spośród 20 nieletnich, których dokumentacja była analizowana. Obejmowały one porady laryngologa, neurologa, ortopedy, neurochirurga, urologa, okulisty i dermatologa. Konsultacja pielęgniarska w Zakładzie odbywała się niezwłocznie (w dniu zgłoszenia dolegliwości lub w dniu następnym), a konsultacja lekarska była udzielana w tym samym dniu lub w razie konieczności po konsultacji pielęgniarskiej. Wizyty u lekarzy specjalistów odbywały się w terminie od jednego dnia po zgłoszeniu potrzeby konsultacji do pięciu miesięcy.

W toku analizy dokumentacji nieletnich wytypowanych do badania nie stwierdzono przypadków nieudzielenia pomocy medycznej w przypadku odnotowania zgłoszenia dolegliwości, pogorszenia stanu zdrowia lub symptomów chorobowych, a w zdarzeniach nagłych pomoc medyczna udzielana była w dniu ich wystąpienia. Spośród nieletnich, których dokumentacja była analizowana w okresie objętym kontrolą, dwóch przebywało w szpitalach, a czterech w izbie chorych. Umieszczenie oraz pobyt w tej izbie i zwolnienie z niej było odnotowywane w księdze izby chorych i odbywało się zgodnie z uregulowaniami określonymi w RO.

W dokumentacji 18 z 20 z nieletnich odnotowano konsultacje z lekarzem psychiatrą oraz sformułowane przez niego zalecenia, a także przebieg leczenia prowadzonego przez tego lekarza. Dwóch pozostałych nieletnich, w czasie pobytu w ZP nie zgłaszało potrzeby konsultacji psychiatrycznych.

(akta kontroli str. 505, 506)

2.4. Nieletnim w trakcie pobytu w Zakładzie zapewniano dostęp do opieki zdrowotnej z zakresu leczenia stomatologicznego.

W wytypowanej do szczegółowej analizy dokumentacji dotyczącej grupy 20 nieletnich odnotowywane były zarówno wykonane przeglądy dentystryczne (pięciu z 20 nieletnich), jak i informacje o leczeniu (w czterech przypadkach). Przeglądy stomatologiczne przeprowadzane były w terminie od miesiąca do trzech miesięcy od

przybycia do Zakładu (dwóch nieletnich), w ciągu roku (dwóch nieletnich), po upływie roku (jeden nieletni). W dokumentacji dwóch nieletnich odnotowana została odmowa korzystania ze świadczeń z zakresu opieki dentystycznej. Trzynastu nieletnich nie skorzystało z badania stomatologicznego w trakcie całego pobytu w Zakładzie.

(akta kontroli str. 505, 506)

Dyrektor ZP podał, że kontrolne badania stomatologiczne w Zakładzie były realizowane w trakcie doraźnych wizyt dentystycznych dla nieletnich zgłaszających konieczność konsultacji. Nieletni deklarujący potrzebę i chęć kontynuacji leczenia mieli możliwość natychmiastowego jej podjęcia. Poinformował, że każdorazowo podczas obecności stomatologa na terenie ZP, wszyscy podopieczni byli o niej informowani przez pracowników pedagogicznych sprawujących aktualnie opiekę. Wyjaśnił, że ograniczenia opieki zdrowotnej w tym zakresie są wynikiem częstego, fobicznego strachu nieletnich przed badaniami dentystycznymi wynikającymi z zaniedbań środowiskowych w domach rodzinnych.

(akta kontroli str. 509)

2.5. W przypadku trzech z 20 nieletnich, ZP posiadał dane na temat wykonanych u nich obowiązkowych szczepień ochronnych. W dokumentacji dotyczącej 17 nieletnich brak było adnotacji potwierdzającej posiadanie przez ZP informacji o tym, czy i jakim obowiązkowym szczepieniem ochronnym się oni poddali.

(akta kontroli str. 505, 506)

Dyrektor wyjaśniając przyczyny takiego stanu rzeczy oraz wskazując dlaczego nieletni przebywający w Zakładzie nie byli kierowani na obowiązkowe szczepienia ochronne przeciw chorobom zakaźnym, w sytuacji braku wiarygodnych danych w Zakładzie o przeprowadzeniu u nich przed przyjęciem do Zakładu obowiązkowych szczepień ochronnych, wskazał że kierownictwo ZP nie posiada kompetencji oraz wiedzy w przedmiotowym zakresie, a ponadto zewnętrzne podmioty medyczne świadczące usługi dla ZP nie informowały o konieczności realizacji ww. zadania.

(akta kontroli str. 509-510)

2.6. W przypadku 13 nieletnich, którzy w czasie pobytu w Zakładzie mieli 19 lat, nie zostały wykonane obowiązkowe szczepienia ochronne – żaden z nich nie został skierowany do wykonania szczepień przewidywanych według Programów Szczepień Ochronnych¹⁹ ogłaszanych przez Głównego Inspektora Sanitarnego w formie komunikatu²⁰ obowiązkowym szczepieniem ochronnym w wieku 19 lat jest szczepienie przeciw błonicy i tężcowi.

Niepodejmowanie działań mających na celu objęcie wszystkich dziewiętnastolatków szczepieniami ochronnymi przeciwko tężcowi oraz błonicy było działaniem nierzetelnym, co zostało opisane w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 561)

Dyrektor wyjaśniając przyczyny takiego stanu oraz wskazując dlaczego dziewiętnastolatkowie przebywający w Zakładzie nie byli kierowani na obowiązkowe szczepienia ochronne przeciw tężcowi i błonicy, podał że kierownictwo ZP nie posiada kompetencji oraz wiedzy w przedmiotowym zakresie. Wskazał ponadto, że zewnętrzne podmioty medyczne świadczące usługi dla ZP nie informowały o konieczności realizacji ww. zadania.

(akta kontroli str. 562)

¹⁹ O którym mowa w art. 17 ust. 11 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2022 r. poz. 1657), dalej: Program szczepień.

²⁰ Dz. Urz. MZ z 2018 r. poz. 104, z 2019 r. poz. 87, z 2020 r. poz. 117, z 2021 r. poz. 85.

Nieletnim przebywającym w Zakładzie w czasie trwania epidemii Covid-19, zapewniano możliwość poddania się szczepieniom przeciwko zakażeniu wirusem²¹. W analizowanej dokumentacji 20 nieletnich, którzy przebywali w Zakładzie w okresie umożliwiającym przyjęcie szczepienia, sześciu przyjęło dwie dawki szczepionki lub jedną (w przypadku preparatu jednodawkowego), jeden odmówił poddania się szczepieniom, jeden nieletni został zaszczepiony jedną dawką, a w dokumentacji dwóch kolejnych pomimo zgody rodzica lub nieletniego na szczepienie, nie było potwierdzenia wykonania takiego szczepienia.

(akta kontroli str. 505, 506)

Dyrektor wskazując jakie działania oprócz pogadań pielęgniarki lub wychowawców podejmował ZP, aby pozostałych 12 nieletnich wzięło udział w ww. szczepieniu podał, że w trakcie trwania pandemii COVID-19 podejmowano działania mające na celu uświadamianie i zachęcanie ich oraz pracowników do programu szczepień. Wskazał, że ww. dwóch nieletnich, którzy pierwotnie wykazali chęć zaszczepienia, na krótko przed iniekcją odmówili ich przyjęcia. Wskazał, że brak śladu rewizyjnego potwierdzający zapewnienie możliwości szczepienia był wynikiem przeoczenia.

(akta kontroli str. 510)

NIK wskazuje, że podejmowanie działań zmierzających do ewentualnego uzupełnienia szczepień u nieletnich przebywających w Zakładzie ma istotne znaczenie dla ograniczenia ryzyka zachorowania i powikłań zarówno u nich jak i u osób, wśród których przebywają. Realizacja powszechnego obowiązku szczepień oraz poddawanie się szczepieniom zalecanym prowadzi do wzrostu liczby osób uodpornionych przeciw chorobom zakaźnym i zmniejsza ryzyko wystąpienia epidemii tych chorób w populacji.

Zdaniem NIK, niepodjęcie działań mających na celu ustalenie zakresu szczepień wykonanych u nieletnich przed przyjęciem do Zakładu oraz nieokreślenie w uregulowaniach wewnętrznych sposobu postępowania kadry medycznej w sytuacji braku udokumentowanych danych o kompletności obowiązkowych szczepień ochronnych, nie sprzyjało prawidłowej realizacji zadań w obszarze identyfikowania potrzeb zdrowotnych nieletnich, a co za tym idzie realizacji obowiązku zapewnienia przez Zakład dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej.

2.7. W zbadanej dokumentacji wszystkich 20 nieletnich brak było adnotacji potwierdzającej przeprowadzenie w czasie ich pobytu w ZP okresowych badań profilaktycznych, mających na celu ocenę prawidłowości rozwoju oraz diagnozę: wad wzroku, wad słuchu, wad postawy (np. skoliozy, płaskostopia), zaburzeń ciśnienia tętniczego, zaburzeń wzrostu (np. niskorosłości), problemów w rozwoju psychicznym, zaburzeń psychosomatycznych, niedowagi lub otyłości. Niepodjęcie działań zmierzających do objęcia nieletnich badaniem bilansowym opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 505, 506)

Dyrektor informując o przyczynach niepodjęcia działań w celu przeprowadzenia ww. badań wskazał, że w jego ocenie, kierownictwo ZP nie posiadało kompetencji oraz wiedzy w przedmiotowym zakresie, a ponadto zewnętrzne podmioty medyczne świadczące usługi dla ZP nie informowały o konieczności realizacji ww. zadania.

(akta kontroli str. 510)

NIK wskazuje, że podejmowanie przez placówkę działań zmierzających do zapewnienia wychowankom okresowych badań profilaktycznych stanowiłoby istotny element profilaktyki zdrowia i mogłoby mieć korzystny wpływ na zapewnienie opieki zdrowotnej adekwatnej do potrzeb nieletnich.

²¹ Od 17 maja 2021 r. istniała możliwość zaszczepienia osób w wieku 16-17 lat, a od kwietnia 2021 r. osób dorosłych.

2.8. W poddanej badaniu dokumentacji dotyczącej trzech spośród 20 zawarto informację o badaniu przeprowadzonym po ich przyjęciu do Zakładu. Badanie to obejmowało wywiad chorobowy i badanie fizykalne. W pozostałych 17 przypadkach takich badań nie przeprowadzono – brak było takiej informacji w dokumentacji.

(akta kontroli str. 505, 506)

W RO (§ 15 pkt 10) wskazano, że obowiązek przeprowadzenia niezwłocznego badania lekarskiego obejmował wszystkich nieletnich nowo przybyłych oraz doprowadzonych po uciezkach i nieuzasadnionych pobytach poza placówką.

(akta kontroli str. 270, 312)

W wyniku analizy dokumentacji wszystkich przypadków nieletnich nowo przybyłych (20) i doprowadzonych po uciezkach oraz nieuzasadnionych pobytach poza placówką (sześciu) zaistniałych w okresie objętym kontrolą, stwierdzono, że nie przeprowadzono badania lekarskiego nieletnich nowo przybyłych w 15 przypadkach²² oraz nieletnich doprowadzonych po nieuzasadnionym pobycie poza Zakładem w pięciu przypadkach.

W okresie od 1 września do 31 grudnia 2022 r. do ZP przybył jeden nieletni, który został poddany lekarskiemu badaniu wstępnemu w ciągu 48 godzin od przybycia do ZP, zgodnie z art. 125 ust. 3 ustawy o resocjalizacji nieletnich.

Badania lekarskie, o których mowa w § 15 pkt 10 RO zrealizowano przed 1 września 2022 r. po upływie: pięciu, 13, 30, 35 i 63 dni.

Nieprzeprowadzanie badań lekarskich wymaganych postanowieniami RO oraz niezapewnienie ich niezwłocznego przeprowadzania opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 520, 561)

W wyjaśnieniu Dyrektor podał, że każdy z nieletnich nowo doprowadzonych objęty był kontrolą wstępną przez niższy personel medyczny (pielęgniarki), a adnotacje dotyczące badań znajdują się w „Księdze ewidencji wychowanków umieszczonych w izbie przejściowej” (aktualnie Izbie adaptacyjnej). Badania obejmowały wywiad pielęgniarski. Podkreślił, że kontrola NIK obejmuje w większości okres przypadający na pandemię COVID-19, co w znaczący sposób ograniczyło możliwość pełnej realizacji i dokumentowania ww. obowiązków.

(akta kontroli str. 510-514)

NIK wskazuje, że większość ww. przypadków (osiem²³ z 15) dotyczyło okresu, w którym ograniczenia w dostępie do lekarzy wynikające z wprowadzonego stanu pandemii²⁴ nie mogą stanowić usprawiedliwienia do nierealizowania obowiązków wynikających z uregulowań wewnętrznych Zakładu, a stanem oczekiwanym byłoby wypracowanie rozwiązań umożliwiających stały dostęp do wstępnych badań lekarskich.

2.8 W dokumentacji dotyczącej dwóch nieletnich nie było śladów rewizyjnych potwierdzających rozwiązanie problemu zdrowotnego.

W aktach jednego nieletniego, który 8 grudnia 2022 r. zgłaszał ból zęba, nie było adnotacji wskazującej podjęcie w związku z tym działań.

(akta kontroli str. 505, 506)

Dyrektor wyjaśnił, że ten nieletni zgłaszał, a następnie odmawiał zaopatrzenia medycznego przez dentystę. Powyższe wynikało z lęku i fobii nieletniego przed zabiegami stomatologicznymi. Lekarz - dentysta na wezwanie kadry wielokrotnie

²² Wszystkie przypadki przed 1 września 2022 r.

²³ Cztery przypadki dotyczyły roku przed pandemią. Kolejne cztery dotyczyły okresu od grudnia 2021 r. do sierpnia 2022 r.

²⁴ Pandemia zakaźnej choroby COVID-19 wywołanej przez koronawirusa SARS-CoV-2, jako epidemia 17 listopada 2019 r. w mieście Wuhan, w środkowych Chinach, a 11 marca 2020 r. została uznana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) za pandemię. W Polsce stan epidemii wprowadzono od 20 marca 2020 r. (od 13 do 20 marca 2020 r. obowiązywał stan zagrożenia epidemicznego).

przyjeżdżał na teren ZP, po czym nieletni kategorycznie odmawiał skorzystania z oferowanej mu pomocy.

(akta kontroli str. 511)

W aktach kolejnego nieletniego, nie było potwierdzenia wizyty u ortopedy, na którą uzyskał skierowanie w dniu 13 czerwca 2021 r.

(akta kontroli str. 505, 506)

Dyrektor wskazał, że wg jego wiedzy, ww. skierowanie miało zostać zrealizowane w przypadku nieustąpienia dolegliwości bólowych. Nieletni doraźnie został zaopatrzony w leki przeciwbólowe i maść przeciwzapalną i zgodnie z przewidywaniami lekarza objawy bólowe po kilku dniach ustąpiły, a podopieczny nie zgłaszał konieczności podjęcia dalszego leczenia.

(akta kontroli str. 511)

Do zadań pielęgniarki należało prawidłowe prowadzenie obowiązującej dokumentacji medycznej/pielęgniarskiej.

(akta kontroli str. 154, 229)

NIK uwzględniając incydentalny charakter braków w dokumentacji dotyczącej stanu zdrowia nieletnich podkreśla jednak, że stanem oczekiwanym byłoby odnotowanie odmowy leczenia lub zmiany kierunku leczenia, np. nieskorzystanie z porady specjalistycznej.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nierealizowanie obowiązku niezwłocznego przeprowadzenia badań lekarskich po przyjęciu nieletniego do Zakładu (w 20 z 26 zbadanych przypadków).

(akta kontroli str. 510-514, 520, 561)

2. Niepodejmowanie działań zmierzających do przeprowadzenia okresowych badań profilaktycznych.

(akta kontroli str. 505, 506, 510)

3. Niepodejmowanie działań mających na celu wykonanie obowiązkowych szczepień ochronnych przeciwko tężcowi i błonicy u wszystkich dziewczętnastolatków.

(akta kontroli str. 561, 562)

OCENA CZĄSTKOWA

Zakład podejmował działania w celu zapewnienia nieletnim dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej, w tym świadczeń specjalistycznych oraz do profilaktyki zdrowia, adekwatnych do ich indywidualnych potrzeb. Jednak nie wszyscy nieletni przebywający w Zakładzie byli poddawani wymaganym badaniom lekarskim jak również nie w każdym przypadku byli oni badani niezwłocznie po przyjęciu do Zakładu, co było niezgodne z wymogami określonymi w § 15 pkt 10 RO.

Wobec nieustalenia w procedurach wewnętrznych Zakładu zasad identyfikowania potrzeb nieletnich w zakresie ochrony zdrowia personel medyczny nie podejmował sformalizowanych działań mających na celu potwierdzenie realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych, jak również nie podjęto w jednostkowych przypadkach działań mających na celu poddanie przebywających w Zakładzie dziewczętnastolatków obowiązkowym szczepieniom ochronnym przeciwko tężcowi i błonicy.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1) podjęcie działań zmierzających do wprowadzenia w RO zmian wynikających z wejścia w życie art. 112 ustawy o resocjalizacji nieletnich,

- 2) zapewnienie spójności uregulowań wewnętrznych w zakresie wymogów dotyczących składu osobowego zespołu doprowadzającego nieletnich na konsultacje specjalistyczne poza Zakładem,
- 3) podejmowanie działań w celu objęcia wychowanków obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi w trakcie pobytu w Zakładzie,
- 4) podejmowanie działań zmierzających do przeprowadzania u nieletnich okresowych badań profilaktycznych.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli, w związku ze stwierdzeniem nieprzeprowadzenia wymaganych badań lekarskich po przyjęciu do Zakładu wskazuje, że uregulowania wewnętrzne Zakładu powinny odnosić się do ww. obowiązku, który obejmuje wszystkich nieletnich, nowo przybyłych, doprowadzonych po uciezkach i nieuzasadnionych pobytach poza placówką wraz ze wskazaniem wymaganego czasu przeprowadzenia badań, zakresu badań oraz sposobu ich udokumentowania. Ponadto stanem oczekiwanym jest, by w procedurach wewnętrznych Zakładu były określone zasady postępowania w zakresie identyfikowania potrzeb zdrowotnych w obszarze szczepień.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania uwagi
i wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 27 lutego 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Paweł Siuda
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Artur Piglas
p.o. Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis